

Mirko Jakovljević

Kolašinske novosti, Kolašin, Crna Gora
kolasinskenovosti@yahoo.com

Imaginacija – bitan činilac u radu televizijskog reportera

Sažetak

Rad televizijskog reportera razlikuje se od rada drugih reportera, a najviše po tome što on „razmišlja” slikom. Njegov reporterski osjećaj za temu kojom se bavi zainteresirat će (ili neće) gledatelje da ostanu kraj malih ekrana i odgledaju prilog ili emisiju. Imaginacija je jedan od oblika vizualnog mišljenja, a usmjerena je na stvaranje javnog mnijenja. Imaginacija je i kreacija čovjekova uma, u ovom slučaju televizijskog reportera. U radu se analizira kako imaginacija utječe na gledatelje imajući na umu da sadržaj imaginacije može biti pozitivan i negativan. Traže se odgovori na pitanja gdje je točka dodira realnog i imaginarnog u radu televizijskog reportera, kako kritičko mišljenje autora televizijskog priloga, koje je suprotnost imaginaciji, utječe na rad televizijskog reportera. Kakav može biti i o čemu ovisi umjetnički doživljaj imajući na umu odnos imaginarnog i realnog? Gdje je u svim „televizijskim imaginarnim horizontima” mjesto kritičkom mišljenju koje je suprotnost imaginaciji? Živimo u vremenu kada se malo cijeni sposobnost da se dobro razmišlja zato što je ukorijenjeno stanovište da je to opasno za sve - za one na vlasti, za poslodavce, za novinare... Zato cilj imaginacije nije da se nešto zamišlja. Cilj je da svatko u sebi proizvede određeno iskustvo, doživljaj i počne pravilno razmišljati.

Ključne riječi: televizija, reporter, imaginacija, mišljenje.

“Ako misao nije čista, dolična i dobronamerna, življenje je uvijek prljavo”! (Epiktet)**Uvod**

Mišljenje je oblik „mentalnog življenja” i ima karakter i funkciju spoznajnog procesa kojim se dovodi u vezu jedna ideja, misao ili pojam s drugim i ukazuje na njihove međusobne odnose. Odnosno, mišljenje je objektivno (pravilno i istinito) spoznavanje svijeta i ljudi i odnosa među njima. (M. Perović, 346: 2007) Procesi mišljenja vrlo su važni ne samo za funkcioniranje ljudskog mozga u procesu obavljanja određenih poslovnih i drugih radnji, nego su odigrali najvažniju ulogu u postanku i daljem razvoju čovjeka kao svjesnog bića. Ako se sagledaju svi umni procesi koji se odvijaju u toku obavljanja složenih reporterskih radnih zadataka, jasno je da je proces mišljenja od ključne važnosti. Ne treba posebno naglašavati da bez mišljenja nema nikakve uspješne i smislene čovjekove aktivnosti.

Razmišljanje slikom, odnosno vizualno mišljenje jedan je oblik imaginacije koju svakodnevno u obavljanju posla koristi televizijski reporter. Imaginacija se, za razliku od mišljenja kojim čovjek-televizijski reporter pokušava rješavati problem u realnosti, oslanja na kreaciju. A kakva će ta kreacija biti ovisi o tipu ličnosti reportera. Po sadržaju razlikujemo pozitivnu i negativnu imaginaciju. Sve to umnogome ovisi o tome kako i na koji način određenu pojavu u našem slučaju vidi televizijski reporter.

Međutim, imaginacija se tijekom čovjekova odrastanja, školovanja i sazrijevanja ne iskazuje i dovoljno ne potiče. Gotovo da je u obrazovnom sustavu zanemarena. „Nikada škole nisu bile na strani darovitih učenika. Nastavnici ne umeju da ih prepoznaju (otkrivaju samo trećinu darovitih) jer ih posmatraju samo po sposobnosti učenja (zapamćivanja) školskog gradiva, a ne da li umeju samostalno da misle, a roditelji nisu uvek u mogućnosti da im obezbede potrebne uslove za njihov brži i svestraniji razvoj i usavršavanje. Nisu svi odlični učenici i daroviti, jer ih ima i među onima koji ne postižu zapažene rezultate.” (M. Perović, 171: 2007)

Iako je veoma važno kod djece razvijati imaginaciju sa svim njenim karakteristikama, ovdje ćemo na to samo ukazati. Veću, dužnu pažnju, posvetit ćemo onima koji bi već trebali imati razvijene osjećaje za procese imaginacije, pogotovo u toku obavljanja složenih radnih zadataka na poslovima televizijskog reportera.

Imaginacija

Moderni, mega, televizijski studiji gdje se proizvode programski sadržaji, telešop emisije koje plasiraju robu, brojni šou formati s predznakom „talk” u nazivu s atraktivnim gostima, ekstravagantni sudionici u „grandovskim” scenografijama, blještava rasvjeta „ukrali” su i za TV ekrane prikovali široku populaciju gledatelja svih generacija. Sebi svojstvenim koketiranjem s gledateljima urednici i producenti trude se da ne demistificiraju svu magiju čarobne TV kutije. Pogotovo u vrijeme kada digitalna tehnologija još nije dostigla svoj vrhunac.

Televizija pretvara svoje pleme u voajere, a svijet transformira u realnost trivijalnog spektakla. Neposrednost, spontanost i iskrenost ostaju bez zaštite. Tako ono što želi najviše dosegnuti biva najviše osporeno. Teško je povjerovati da televizijski program ovog tipa može postati pouzdan rendgen preko kojeg ćemo „pročitati” prirodu onih koji su se našli u kuli od stakla, u javnoj kući bez zidova. Na to su pristali. (R. Božović, 61:2015)

U takvim uvjetima i okolnostima zadatak televizijskih reportera i čitavog produkcijskog tima na terenu prilikom pripreme televizijske priče nije nimalo lak.

Televizija ignorira ono što nije vizualno zanimljivo, kao što su osobno razmišljanje, čitanje, šetnja. Aktivnosti poput kućnih poslova i ćaskanje sa susjedima za televiziju nisu zanimljive. Obaveza je producenata da privuku brojniju publiku. Neke kreativne osobe izmišljaju sadržaje koji nemaju nikakvih dodirnih točaka sa stvarnim životom, dok drugi pokušavaju stvarni život prikazati na zanimljiviji način. (J. Potter, 332: 2008)

Upravo tu dolazi do izražaja kreativnost, a samim tim i imaginacija televizijskog reportera. „Kreativnost se, međutim, uči čak i kada se složimo da je najveći broj stvaralaca verovatno rođen sa nekim nepoznatim i nikad do kraja upoznatim činiocem koji nazivamo - talenat. Kreativnost treba početi razvijati već od ranog detinjstva i uslov za rani početak zavisi od kreativnih roditelja dece kojih je malo. Otud i tako malo istinskih stvaralaca naročito u današnjem svetu.” (V. Jerotić, 220: 2004) Uspješna i gledana TV priča može parirati programu iz „studija” ako je televizijski reporter iskoristio i primijenio znanja stečena u toku rada i ako je razvijao vizualno mišljenje-imaginaciju zasnovanu na osobnim iskustvima, a sve s ciljem da rejting njegovog TV priloga bude bolji od drugih autora, odnosno bude gledan.

Televizijski reporteri mogu zamišljati i pozitivne i negativne ishode događaja o kojem izvještavaju. Ako reporter strepi da će mu finalni, montirani prilog biti loš, da će se na neki način obrukati pred auditorijem, kako urednik prilogu neće dati prolaznu ocjenu, ako se unaprijed plaše da će snimatelj snimiti lošu sliku, loše iskadrirati, tonski snimatelj snimiti loš tonski zapis, a on sam prilikom snimanja izjave sugovornika zauzeti pogrešan stav, imamo primjer **negativne imaginacije** televizijskog reportera. Negativnu imaginaciju kroz svoje autorske priloge gledateljima nude depresivni televizijski reporteri skloni anksioznosti. Usprkos činjenici da i anksiozne osobe mogu biti talentirani reporteri i mogu imati osjećaj za imaginaciju, nezadovoljni vlastitim životom, opterećeni obiteljskim problemima oni te emocije sa sobom nose i prilikom obavljanja poslovnih zadataka. Preporuka je da televizijski reporter kada ima tzv. loš dan prepusti radni zadatak drugom kolegi. Ne treba zanemariti činjenicu da je imaginacija u izravnoj vezi s emocionalnim problemima. Istraživanja su pokazala da se stanje ličnosti televizijskog reportera kada „upadne” u negativnu imaginaciju može popraviti nabolje. Potrebna je vježba. Dipl. psiholog Vladimir Mišić smatra da imaginacija ima „cilj da stvorite u sebi određenu vrstu iskustva, doživljaja, jer ako ste u stanju da proizvodite željena stanja i pozitivne emocije bićete u stanju da upravljate vašim raspoloženje, motivacijom i mišljenjem, da fokusirate svoju pažnju na unutrašnje iskustvo i doživljaj a ne na analizu”.

Prema Mišiću, čovjek u stanju negativne imaginacije (u našem slučaju televizijski reporter, *prim. aut. M. J.*) treba zamišljati scene, događaje, zamišljati kako se osjeća, obratiti pažnju na detalje scena koje zamišlja i doživljava koje kreira. Mora režirati vlastiti mentalni film u skladu s temom koju je odabrao, dopuštajući sebi potpunu slobodu i kreativnost. Ako se usprkos svemu dogodi da dođete u stanje negativne imaginacije, a to je stanje prepoznatljive napetosti, brige, treba učiniti iskorak u smjeru podsjećanja vlastitog uma da se opusti i time uz pozitivan naboj dovede do stanja uma u kojem dominiraju pozitivna osjećanja, osjećaj snage i vjerovanje u vlastite sposobnosti. (V. Mišić, 2011:03)

Pozitivna imaginacija karakterizira televizijske reportere koji posao stavljaju u središte svoje životne aktivnosti. Oni rasterećeno idu na posao. Imaju ideje zasnovane na osjećanjima sreće i zadovoljstva. S pripremljenim sinopsisom u košuljici idu na snimanje. Upućeni i pripremljeni za razgovor sa sugovornikom, ili više njih, bit će prepušteni imaginaciji koja će proizvesti da televizijski reporter bude kreativan i kooperativan na terenu, a njegovi doživljaji intenzivniji od uobičajenih, prosječnih. To neminovno dovodi do izdvajanja takvog reportera od prosječnih. Dolazi do stanja kada kod reportera, osim onog ustaljenog, šablonskog informativnog, „eksploziva” i **umjetnički doživljaj**. „Međutim u kreativnosti se ne sme preterivati, jer žanrovi treba da budu jasni i lako razumljivi svim kategorijama publike, od nepismenih ljudi, preko radnika i službenika, do hirurga i akademika.” (Z. Jeftović, R. Petrović, Z. Aracki, 181:2014)

Takvi autori (ovdje televizijski reporteri, *prim. aut. M. J.*) mogu se nazvati stvaraočima. Oni vide i doživljavaju svijet, ljude i događaje kroz posebnu prizmu. Objektivnije i jasnije. (M. Perović, 196: 2007) Televizijski reporter je obavezan da strogo vodi računa o tome što je rekao i da svoj stav obrani svojom ličnošću. Veličina jednog reportera ogleda se u trajanju utjecaja njegove emitirane rubrike. Na osnovi iznesenog može se konstatirati da razvijena imaginacija u radu televizijskog reportera utječe na gledatelje. Utjecaj može biti pozitivan i negativan. Najprije ukazujemo na posljedice negativnog utjecaja. Spomenut ćemo, možda i najvažnije, kako se njome udaljuje pažnja gledatelja od namjere reportera da izvijesti javnost o bitnim činjenicama, dok pozitivna imaginacija utječe da gledatelji ostanu uz televizijske prijemnike, budu informirani o ponuđenim programskim sadržajima i zainteresirani za njih.

Kritičko mišljenje - suprotnost imaginaciji

Ljudski mozak je biološka suština čovjekovog psihičkog življenja. Iako predstavlja najviši domet evolucije materije i savršen mehanizam, on ne može funkcionirati ako od prvih razvojnih procesa ne prima potrebne informacije iz svog okruženja. Govoreći kompjuterskim jezikom, mozak je „mašinerija”, a misao „program”. (M. Perović, 331: 2007)

Istraživanja ljudskoga mozga sugeriraju na stav da je vanjski svijet samo viđenje svijeta kako ga vidi svatko od nas na temeljima na kojima mozak kreira vlastite slike, filmove, drame, užase, ljubavna i druga osjećanja. Llinas kaže: „Spoljašnji je svet naše viđenje. On se ne događa van nego u našoj glavi.

Istina to je san, upravo onakav kakav doživljavate kad zaspate. Moramo gledati, zapažati, aktivno sanjati, jer samo tako možemo veliki svemir strpati u sićušnu glavu. Spremamo ga, stvaramo njegovu sliku i iznosimo ga van.” (Prema Greenfield S., op. cit. str. 75, S. Alić, 133: 2016)

Čini se da informacije koje stižu iz mrežnice oka nisu dovoljne za stvaranje potpunog i opširnog prikaza svijeta. Maštom popunjavamo praznine i pretvaramo iskrivljenu sliku iz očiju u potpuni i ustreptali svijet koji vidimo. (Prema Greenfield S., op. cit. str. 73, S. Alić, 133: 2016)

U košmaru koji prati osjećanje nemoći i fatalnosti čovjek je nesposoban i da vidi stvarnost kako valja i da plodotvorno mašta. Ne uspijeva uspostaviti ravnotežu između sebe i svijeta. Tu više ne funkcionira mišljenje da je čovjek cjelina sa svojom sredinom, sa svojim okruženjem. (R. Božović, 17: 2015)

Najveći problem ljudi i čovječanstva bio je i ostaje nepravilno, pogrešno, nepotpuno, nepouzđano i destruktivno mišljenje. Destruktivna (zla) misao je snažnija od konstruktivne. Nije misao dar prirode ljudima da ih učini svjesnim i razumnim, zadovoljnim i radosnim. Kao i tijelo, misli mogu biti zapuštene, pogrešne, opasne i pogubne. (M. Perović, 341: 2007)

Čovjekov um zadužen je i za analizu realnog stanja sredine u kojoj kao ljudsko biće živi. Taj način mišljenja svakodnevno se koristi i naziva se **kritičko mišljenje**. Psiholog Vladimir Mišić smatra *kako ta vrsta mišljenja služi da nas poveže s vanjskim svijetom, napravi jasnu granicu između naših fantazija i želja i onoga što dolazi izvana. Kritičko mišljenje* služi nam da odbacimo sve one informacije koje prema našoj procjeni nisu istinite ili koje nas mogu ugroziti. Na imaginaciju i analitičko (kritičko mišljenje) ne treba gledati kao na dva suprotstavljena oblika mišljenja. Ovdje je riječ o dvije vrste mišljenja s različitim funkcijama. Kao što ne zamišljamo stalno nešto, tako nismo stalno ni analitični i kritični. (V. Mišić, 2011:03)

Televizijski reporter mora znati da nemaju svi gledatelji iste interese. Nekog zanima sport, druge isključivo vijesti... I područje sporta, recimo, kada se radi o zainteresiranosti dijeli na nogomet, košarku, tenis, šah. Zato je pretpostavka da reporter zna kojem se gledateljstvu i kako obraća. To je veoma važno zbog postojanja velikog broja televizijskih emitera. Nemaju svi novinari podjednako razvijenu sposobnost zapažanja. Ona u čovjeku postoji ili je nema. Ne može se naučiti, ali se vježbanjem može popraviti. Čak i veoma savjestan, nepristran novinar-televizijski reporter ne može se pretvoriti u stroj za izvještavanje i interpretiranje događaja. (Z. Jeftović, R. Petrović, Z. Aracki, 226:2014)

Na kraju treba posebno ukazati na sadržaj iskazanog kritičkog mišljenja u autorskom prilogu televizijskog reportera. Pravilno i istinito mišljenje može se plasirati samo ako je čovjek (u našem slučaju televizijski reporter, *prim. aut. M. J.*) pripremljen i osposobljen da umije „pismo” misliti, usmjeriti pažnju na ono što postoji i daje povod za razmišljanje. (M. Perović, 347: 2007)

Na pitanje gdje je točka dodira realnog i imaginarnog u radu televizijskog reportera odgovor je - tamo gdje je kritičko mišljenje autora televizijskog priloga, koje je suprotnost imaginaciji.

Imaginacija reportera treba da bude pozitivna, da prevladava i utječe na rad televizijskog reportera da, u svojevrsnom jedinstvu suprotnosti kritičkog mišljenja i imaginacije, prenese auditoriju informaciju. Objektivno, tačno i pravovremeno.

Zaključak

Imaginaciji kao važnom činiocu u ljudskom ostvarivanju kroz rad se u toku odrastanja, školovanja i sazrijevanja čovjeka ne pridaje dovoljna pažnja. Gotovo da se i ne potiče, a u obrazovnom sustavu je zanemarena. Možemo reći da je stanje takvo i u procesu javnog informiranja i kod njegovih sudionika, a naročito kreatora programskih sadržaja i posebno u radu i učinku televizijskih reportera. S druge strane, imaginacija u radu televizijskog reportera direktno utječe na pažnju i zainteresiranost gledatelja. Pozitivno i negativno. U plasiranju pravilnog i istinitog mišljenja televizijski reporter mora pronaći točke dodira realnog i imaginarnog oličene u kritičkom mišljenju. Mora imati razvijenu pozitivnu imaginaciju i biti „osposobljen” da „pismeno” misli, usmjerava javnost na „vrijednosno prihvatljivim osnovama” i daje povod za razmišljanje.

Literatura:

Milun Perović, *Putopisi života*, I. tom, 2007., Draslar partner, Beograd

Milun Perović, *Putopisi života*, II. tom, 2007., Draslar partner, Beograd

Vladeta Jerotić, *Neuroza kao izazov*, 2004., JP Službeni list SCG, Ars Libri, Beograd

Ratko Božović, *Paradoksi medijske slobode*, 2015., Medijska kultura, Nikšić

Vladimir Mišić, /pozitivna-imaginacija/2011/03 <http://www.vaspsiholog.com>

James Potter, *Medijska pismenost*, 2011., Clio, Forin, Beograd

Sead Alić, *Medij jezika, Filozofija razumevanja*, 2016., Medijska kultura, Nikšić

Z. Jeftović, R. Petrović, Z. Aracki, *Žanrovi u savremenom novinarstvu*, 2014, Jasen, Beograd

Imagination as the Important work Factor of One Television Reporter

Abstract

Work of the television reporter is quite different from the activity of other reporters. i.e. mostly different how to „think” in the manner of picture. His feel for the topic engaged (or not) one reporter against the viewers to stay at the TV screen and to watch the dish or show. Imagination is just one aspect of visual thinking. It is concentrated on the creation and formation of public opinion. Imagination is the creation of human mind as in the case of television reporter. The paper analyzes how imagination can be positive and negative. We are looking for answer at the question where is the point of contact between the real and imaginary in the work of TV reporters and how the critical opinion of the author may have influence at the television contributions which is opposite of imagination and as such may affect at the operation of a television reporter? What may be of which depends on the artistic experience taking into account the ratio of the imaginary and the real? Where is in all „imaginary television horizons” the place of critical thinking which is the opposite of the imagination? We live in a time when the price of a little ability is to think properly because it is rooted opinion and it may be dangerous for everyone for those in power, for employers, for journalists. Therefore the aim is not that the imagination has to be devised at something by itself. The aim is that each person produces a certain grade of own experience to begin to think correctly.

Key words: television, reporter, imagination, thinking.